

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі
“Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт”

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

“ _____ ” _____ 20__ г.

ЭЛЕКТРОННЫ ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

“СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ МОВА”

Для спецыяльнасці 1-21 06 01 Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)

Складальнікі:

Казакевіч Т.Г.
Будзіловіч А.А.
Кныш Л.С.
Барысенка В.У.
Бурдзялёва І.А.
Воінава-Страха М.М.
Семянькевіч А.В.
Сігаева С.А.

Разгледжана і зацверджана на пасяджэнні
рэдакцыйнага савета МДЛУ
08.06.2021 г., пратакол № 2(60)

Регистрационное свидетельство № № 1142229642 от 15.09.2022

Доступ к интерактивному ресурсу по ссылке:

<https://moodle.mslu.by/course/view.php?id=1899>

Мінск, 2022

УДК 811.161.3(075.8)(0.034)

ББК 81.411.3–923.1

Э45

Складальнікі:

Аўтары: *Т.Г.Казакевіч, А.А.Будзіловіч, Л.С.Кныш, В.У.Барысенка, М.М.Воінава-Страха, І.А.Бурдзялёва, А.В.Семянькевіч, Сігаева С.А.*

Рэцэнзенты: кандыдат філалагічных навук, дацэнт *Т.М. Рудэнка* (МДЛУ); кандыдат філалагічных навук, дацэнт *У.І. Куліковіч* (БДТУ)

Электронны вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне “Сучасная беларуская мова” для спецыяльнасці 1-21 06 01 “Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)”/ *Т.Г.Казакевіч [і інш.]*. – Мінск : МДЛУ, 2022.

Э45 ISBN

Электронны вучэбна-метадычны комплекс распрацаваны для арганізацыі адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне “Сучасная беларуская мова” з мэтай замацавання ведаў і ўменняў студэнтаў, праверкі ступені іх сфарміраванасці, паглыблення і ўдасканалення валодання асноўнымі нормаў беларускай мовы. Складаецца з чатырох раздзелаў: тэарэтычнага, практычнага, кантролю ведаў, дапаможнага.

Практычныя заданні суаднесены з адпаведным тэарэтычным матэрыялам, кантроль засваення ведаў прадугледжаны ў форме тэстаў, праверачных работ і тэкстаў для перакладу.

Адрасаваны студэнтам 1 курса МДЛУ, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 06 01 “Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)”.

УДК 811.161.3(075.8)(0.034)

ББК 81.411.3–923.1

ISBN

© УА «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт», 2022

ЗМЕСТ

I. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

- ТЭМА 1. Уводзіны ў дысцыпліну. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцяў. Беларуская мова сярод іншых славянскіх моў. Беларуская літаратурная мова і дыялекты
- ТЭМА 2. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму. Арфаэпічныя нормы беларускай мовы
- ТЭМА 3. Арфаграфічныя нормы беларускай мовы
- ТЭМА 4. Марфалагічныя нормы беларускай мовы. Назоўнік
- ТЭМА 5. Прыметнік. Займеннік
- ТЭМА 6. Лічэбнік
- ТЭМА 7. Дзеяслоў
- ТЭМА 8. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе
- ТЭМА 9. Прыслоўе
- ТЭМА 10. Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы
- ТЭМА 11. Лексічнае значэнне слова. Многазначнасць. Фразеалогія
- ТЭМА 12. Сінанімія, аманімія, паранімія, антанімія лексічных адзінак у беларускай мове
- ТЭМА 13. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання. Лексіка актыўнага і пасіўнага запасу
- ТЭМА 14. Сферы выкарыстання лексікі. Стылістычная дыферэнцыяцыя лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія
- ТЭМА 15. Навуковы стыль. Афіцыйна-справавы стыль
- ТЭМА 16. Публіцыстычны і мастацкі стыль. Гутарковы стыль
- ТЭМА 17. Маўленчы этыкет і культура прафесійнага маўлення

II. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

- ТЭМА 1. Уводзіны ў дысцыпліну. Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцяў. Беларуская мова сярод іншых славянскіх моў. Беларуская літаратурная мова і дыялекты
- ТЭМА 2. Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму. Арфаэпічныя нормы беларускай мовы
- ТЭМА 3. Арфаграфічныя нормы беларускай мовы
- ТЭМА 4. Марфалагічныя нормы беларускай мовы. Назоўнік
- ТЭМА 5. Прыметнік. Займеннік
- ТЭМА 6. Лічэбнік
- ТЭМА 7. Дзеяслоў
- ТЭМА 8. Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе
- ТЭМА 9. Прыслоўе
- ТЭМА 10. Сінтаксічныя асаблівасці беларускай літаратурнай мовы
- ТЭМА 11. Лексічнае значэнне слова. Многазначнасць. Фразеалогія

ТЭМА 12. Сінанімія, аманімія, паранімія, антанімія лексічных адзінак у беларускай мове

ТЭМА 13. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання. Лексіка актыўнага і пасіўнага запасу

ТЭМА 14. Сферы выкарыстання лексікі. Стылістычная дыферэнцыяцыя лексікі. Беларуская навуковая тэрміналогія

ТЭМА 15. Навуковы стыль. Афіцыйна-справавы стыль

ТЭМА 16. Публіцыстычны і мастацкі стыль. Гутарковы стыль

ТЭМА 17. Маўленчы этыкет і культура прафесійнага маўлення

III. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

I. ТЭСТЫ

II. Праверачныя работы

III. Тэксты для перакладу

IV. Прыкладны пералік пытанняў для падрыхтоўкі студэнтаў да экзамену па вучэбнай дысцыпліне “Сучасная беларуская мова”

V. Патрабаванні да ведаў і кампетэнцый студэнта пры праходжанні бягучай атэстацыі ў форме экзамену

IV. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

ДАДАТАК 1. Фанетычная сістэма беларускай мовы. Націск

ДАДАТАК 2. Асноўныя правілы беларускай арфаграфіі

ДАДАТАК 3. Структурна-граматычная характарыстыка фразеалагізмаў

ДАДАТАК 4. Парадак стылёвага аналізу

ДАДАТАК 5. Спіс літаратуры

ДАДАТАК 6. Вучэбная праграма

Тлумачальная запіска

Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне “Сучасная беларуская мова” адрасаваны студэнтам, якія жадаюць выпрацаваць навыкі свабоднага валодання беларускай мовай як сродкам камунікацыі ў прафесійнай дзейнасці. Фарміраванне моўнай кампетэнцыі дасягаецца выкананнем адпаведных практыкаванняў, арыентаваных у тым ліку і на супастаўленне блізкіх моўных з’яў у беларускай і рускай мовах.

Прадстаўлены ЭВМК распрацаваны на аснове вучэбнай праграмы па дысцыпліне “Сучасная беларуская мова” для спецыяльнасці 1-21 06 01 “Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)”.

Змест раздзелаў ЭВМК адпавядае стандартам вышэйшай адукацыі, прадугледжаных для дадзенай спецыяльнасці. Мэтай ЭВМК з’яўляецца павышэнне эфектыўнасці аўдыторнай, самастойнай і дамашняй работы студэнтаў шляхам метадычнага забеспячэння засваення і сістэматызацыі вучэбнага матэрыялу ў працэсе вывучэння дысцыпліны і падрыхтоўкі да выніковай атэстацыі.

ЭВМК уключае наступныя структурныя кампаненты:

1. Тэарэтычны раздзел, у якім прадстаўлены матэрыял па асноўных аспектах беларускай мовы: фанетыцы, арфаэпіі, арфаграфіі, марфалогіі, сінтаксісе, стылістыцы і культуры маўлення. Тэарэтычны матэрыял падаецца ў адпаведнасці з функцыянальнай абумоўленасцю і практычнай скіраванасцю.

2. Практычны раздзел змяшчае заданні, якія маюць на мэце замацаваць тэарэтычныя веды, развіць здольнасць “бачыць” моўныя факты, ацэньваць іх функцыянальную ролю і свядома выкарыстоўваць у маўленчай практыцы. Практычныя заданні будуцца на актуальным лексічным матэрыяле і накіраваныя як на глыбокае асэнсаванне і засваенне граматычных з’яў, так і на адпрацоўку іх ужывання ў маўленні. Пры выкананні практыкаванняў можна звярнуцца да адпаведнага тэарэтычнага матэрыялу, а таксама праверыць правільнасць яго засваення шляхам выканання тэстаў.

3. Раздзел кантролю ведаў, у якім размешчаны тэсты, праверачныя работы, тэксты для перакладу, што дазваляюць праверыць ступень засваення тэарэтычных ведаў і выпрацоўкі практычных навыкаў, прыкладны пералік пытанняў да экзамену, а таксама крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнцый студэнта пры праходжанні бягучай атэстацыі. Структурна заданні ў тэстах і праверачных работах складзены з апорай на тэарэтычны і практычны матэрыял, які неабходна засвоіць пры вывучэнні той ці іншай тэмы згодна з вучэбнай праграмай.

4. Дапаможны раздзел, які прадстаўлены вучэбнай праграмай дысцыпліны (тлумачальнай запіскай, зместам вучэбнага матэрыялу, вучэбна-метадычнай картай і інфармацыйна-метадычнай часткай), спісам літаратуры, дадатковым тэарэтычным матэрыялам па розных аспектах мовы (фанетыцы, арфаграфіі, стылістыцы, фразеалогіі), што дазваляе глыбей засвоіць праграму па дысцыпліне.

5. Вучэбную праграму.

Задачы ЭВМК:

- забяспечыць неабходныя матэрыялы для засваення сістэмы лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы, неабходных у прафесійнай дзейнасці і іншых сферах сацыяльнай актыўнасці;
- выпрацаваць практычныя ўменні і навыкі граматычнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай у прафесійнай дзейнасці;
- сфарміраваць веды, уменні і навыкі, неабходныя ў прафесійнай дзейнасці пры ажыццяўленні перакладаў з беларускай мовы і на беларускую, анатаванні і рэферыраванні прафесійна арыентаваных тэкстаў, вядзенні дзелавой дакументацыі, выступленні з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі і інш.

Электронны вучэбна-метадычны комплекс можа быць выкарыстаны пры падрыхтоўцы да семінарскіх заняткаў, пры індывідуальным засваенні матэрыялу студэнтамі.

Метадычныя рэкамендацыі па выкарыстанні ЭВМК у адукацыйным працэсе

Мэтай вывучэння дысцыпліны «Сучасная беларуская мова» з'яўляецца фарміраванне сістэмы прафесійных кампетэнцый, неабходных для работы ў галіне прафесійнай дзейнасці, пры ажыццяўленні перакладаў з беларускай мовы і на беларускую, анатаванні і рэферыраванні прафесійна арыентаваных тэкстаў, вядзенні дзелавой дакументацыі, выступленні з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі.

У адпаведнасці з гэтым адукацыйны працэс накіраваны на вырашэнне шэрагу задач: фарміраваць устаноўкі на практычнае ўкараненне атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці і іншых сферах сацыяльнай актыўнасці, павышаць культуру маўлення і ступень валодання нормаў сучаснай беларускай мовы, выпрацоўваць практычныя ўменні і навыкі граматычнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай у перакладной практыцы, ЭВМК па вучэбнай дысцыпліне «Сучасная беларуская мова» змяшчае неабходныя матэрыялы для семінарскіх аўдыторных заняткаў і самастойнай работы, мэтай якіх з'яўляецца арганізацыя суправаджэння адукацыйнага працэсу моўнай і маўленчай падрыхтоўкі студэнтаў.

ЭВМК па вучэбнай дысцыпліне «Сучасная беларуская мова» прызначаны для студэнтаў 1 курса МДЛУ, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)».

Пры працы са структурнымі кампанентамі ЭВМК рэкамендуецца ўлічваць наступныя моманты:

1. У тэарэтычным раздзеле прадстаўлены матэрыял па асноўных аспектах беларускай мовы: фанетыцы, арфаэпіі, арфаграфіі, марфалогіі, сінтаксісе, стылістыцы і культуры маўлення. Тэарэтычны матэрыял падаецца ў адпаведнасці з функцыянальнай абумоўленасцю і практычнай скіраванасцю.

2. Практичны раздзел змяшчае заданні, якія маюць на мэце замацаваць тэарэтычныя веды, развіць здольнасць “бачыць” моўныя факты, ацэньваць іх функцыянальную ролю і свядома выкарыстоўваць у маўленчай практыцы. Практичныя заданні будуцца на актуальным лексічным матэрыяле і накіраваныя як на глыбокае асэнсаванне і засваенне граматычных з’яў, так і на адпрацоўку іх ужывання ў маўленні. Пры выкананні практыкаванняў можна звярнуцца да адпаведнага тэарэтычнага матэрыялу, а таксама праверыць правільнасць яго засваення шляхам выканання тэстаў.

3. Раздзел кантролю ведаў, у якім размешчаны тэсты, праверачныя работы, тэксты для перакладу, што дазваляюць праверыць ступень засваення тэарэтычных ведаў і выпрацоўкі практычных навыкаў, прыкладны пералік пытанняў да экзамену, а таксама крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнцый студэнта пры праходжанні бягучай атэстацыі. Структурна заданні ў тэстах і праверачных работах складзены з апорай на тэарэтычны і практычны матэрыял, які неабходна засвоіць пры вывучэнні той ці іншай тэмы згодна з вучэбнай праграмай.

4. Дапаможны раздзел, які прадстаўлены вучэбнай праграмай дысцыпліны (тлумачальнай запіскай, зместам вучэбнага матэрыялу, вучэбна-метадычнай картай і інфармацыйна-метадычнай часткай), спісам літаратуры, дадатковым тэарэтычным матэрыялам па розных аспектах мовы (фанетыцы, арфаграфіі, стылістыцы, фразеалогіі), які дазваляе глыбей засвоіць праграму па дысцыпліне.

Працу па засваенні пэўнай тэмы рэкамендуецца пачынаць з вывучэння матэрыялу адпаведнага тэарэтычнага раздзела, звяртаючыся, пры неабходнасці, да зместу дапаможнай часткі. Выконваць практычныя заданні пажадана ў прадстаўленай паслядоўнасці з апорай на тэорыю і дадаткі. У раздзеле кантролю ведаў з мэтай комплекснага замацавання вывучанага матэрыялу, пашырэння ведаў і самаадукацыі прадугледжаны тэсты, дадатковыя праверачныя заданні, тэксты для перакладу, якія рэкамендуецца выконваць пасля засваення тэорыі і выканання практычных заданняў.